

בבא מציעא נ

עניין: סוד אונאה

בית יעקב לרבי יעקב ליינר פרשת לך-לך

(נז) **איתא בעין חיים** (שער אונאה – שער לג – פרק ג) בסוד מצות מילה ופריעה הוא כל הלכות אונאה פחות משתות ושתות ויתר משתות^{רס}. כמו שנמצא באונאה פחות משתות שנמחל. ושתות שקנה מקח ומחזיר אונאה. ויתר על שתות שבטל מקח. הן בלוקח אם נתאנה והן אם נתאנה מוכר, בהלבושין מדברי תורה. כן נמצא כל אלה בעבודה ובפנימיות מד"ת הן לצד הטוב והן בההיפוך וכמו שיתבאר. והענין בזה הוא, שבמצות מילה הקנה הקב"ה את העולם לאברהם ולזרעו, וכדאיתא במדרש תנחומא (פ' בהר) אל תנונו אמר הקב"ה אני מכרתי את העולם לאברהם ולא הוניתי אותו חזר והקנה אותו לי (וכמ"ש לעיל ענין וגם בעבודה צריך להיות בשלימות בלא רמיה ואונאה. והוא, כי בעבודה לצד הטוב הוא כמו בהמאמר ואתה את בריתי תשמור, שצוה השי"ת לאאע"ה, שזה מורה שהאדם יברר את עצמו בכל הששה קצוות, שכן נאמר בזו הפרשה שש בריתות^{רע}, וכוזה יוכל האדם לאנות את עצמו או בפחות משתות או בשתות או ח"ו ביתר משתות שהוא ביטול מקח לגמרי. אם יונה את עצמו זה נקרא נתאנה לוקח. ואם ידמה לו שאנה את השי"ת זה נקרא נתאנה מוכר. נתאנה לוקח בפחות משתות הוא כגוונא דאיתא בש"ס (ר"ה ו.) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, והוא שבאמת עומק לב ישראל נמשך אחר רצון השי"ת, אכן על הלבוש נמצא מניעות שמונעים אותו מעבוד את ה' ^{רעא}, והוא מתאנה בזה, והוא רק בפחות משתות שהוא מחילה גמורה. ושתות הוא כגוונא דאחי יוסף עם יוסף, שהוא היה ברזא דברית ביראה מופלגת. ואחיו היה להם תקיפות מעט ממאמר השי"ת לאברהם אבינו אני הנה בריתי אתך לכן מכרו את יוסף, היינו שמכרו זאת

מתחלתו שיתקיים על ידו, כי כל דבר שקר שאין בו אמת מתחילתו לא תתקיים, כדאיתא בזה"ק (הקדמה ב: שלח קסא.) ובש"ס (סוטה לה.) ועי"ז הכח הוא שלפעמים בולע צדיק שאינו גמור כדאיתא בש"ס (ברכות ז:), ולעתיד יראה השי"ת שלא היה להם שום כח כלל לבלוע את הצדיק אף שאינו גמור, וזה הוא שתות שקנה ומחזיר אונאה, שבעוה"ז הם קונים מעט ומזה יסבלו ישראל לפי שעה, ולעתיד יוכרחו להחזיר להם האונאה, וצדיק גמור דנפיש זכותיה אין להסט"א שום שליטה עליו אף בעוה"ז וכשפים לא יצליחו נגדו, וכגוונא דרבי חנינא בן דוסא שרצו לעשות לו כשפים אמר אין עוד מלבדו כתיב, שאין שום כח שליטה בעולם חוץ ממשלת השי"ת וכדאיתא בש"ס (חולין ז: ^{רעב}), וכן אנו רואים שבלעם הרשע לא היה לו שום שליטה על ישראל, וזה הוא יתר משתות שבטל מקח לגמרי:

עטרת ישועה פרשת בהר

ולא תונו אי"ש א"ת ענייתיו ויראית כו' צבעה"ט ס"ת שמו"ת לונור לך שאולאה עד שתות כרלה עפיתיש צקי כי נוי שהוא כלכד ח"ו צתלות הגוף לזה קל לשווב צתשוצה ואין עונסו קשה כיכ אזל נוי שהוא כלכד ח"ו צפניות וגיליות צעזורתו לזה עונסו קשה ונפאלת שהוא כלכד ונשחת צעניני הכסונה והנפש ונשחית נפשו הוא לזה קשה התשוצה. והנה יש ה' חלקי הכסונה והגוף הוא חלק השעי זה נרננו ולא תונו אי"ש א"ת ענייתיו ויראית צק"ת שתות לונור לך שאולאה עד שתות היינו אם נולאה אי"ע צעניני הגוף שהוא חלק שתות צזה אין הנקח צטל ויש עוד תקוה שיחזור אולאה והנקח קיים היינו שישוב צתשוצה אזל יותר ונשתות צטל נקח היינו אם פגם גם צ"ה חלקי כשונה נולאל שהפגם הוא ציתר ונשתות לזאת צטל נקח כי עונסו קשה וזה נרננו גם צזה שפירשו צספה"ק ולא תונו אי"ש את ענייתו שלא יאנה את אונתיו היינו האונת שלו כי העי"ן ונתחלק צאל"ק והוא נכון לדצרינו הכיל שלא יפגום צעזורתו שהוא האונת שלו ויעשה צזה פגם לכשונתו ח"ו:

המדה, והיו צריכים לשוב ע"ז וסבלו מזה הרבה עד שהוכרחו להעלות עצמותיו ולקברם בשכם ממקום שנטלוהו שם החזירוהו, וזו האונאה הוא בשתות שקנה ומחזיר אונאה והמקח קיים, וכדאיתא (עין חיים שער אונאה פ"א) לא מפני כך נתבטלה האחה שביניהם^{רעב}. וזה הוא בכל פרט נפש ישראל שתועיל לו תשובה על חטאו וקנה ומחזיר אונאה. וזה מרמז במדרש רבה (וישב פרשה פה) במשל שנכנסו למרתף של יין ונטלו קנקן של יין ושתו וכא בעל המרתף וכו' אמר להם יערב לכם יבושם לכם ימתק לכם שתיתם את היין החזירו את הקנקן למקומו. וכן נמצא בההיפך, אונאה ביתר משתות ח"ו שבטל מקח לגמרי, כגוונא שמצינו בעשו שלקח לעצמו גודל תקופות ביתר ואמר על עצמו (עובדיה א) שוכני בחגוי סלע אומר בלבו מי יורדני ארץ עד שיצא חוץ לשיטה לגמרי בבטחוננו^{רעג}, זה וזה הוא ביטול מקח לגמרי יתר משתות:

נתאנה מוכר בפחות משתות הוא כגון (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם וכלשונם יכזבו לו, שהוא רק משפה ולחוזן, ואעפ"כ והוא רחום יכפר עון ולא ישחית וכדאיתא בש"ס (תענית ח.) והוא כי השי"ת הבוחן לבבות יודע את עומק לב ישראל שלכם רוחש רק טוב וזה הוא פחות משתות שנמחל לגמרי. ושתות הוא כגוונא דאמר בלעם (בלק כג) את אשר ישים אלהים בפי אותו אדבר, שכוונתו היתה בזה להונות את השי"ת ועומק לבו היה מלא רע בלי שום רצון טוב, ואמירתו זאת היתה שעיי"ז יסכים עמו השי"ת לקלל את ישראל ח"ו, וזה נקרא כשפים שמכחישים פמליא של מעלה. והענין שמעמידים גוון זה משקר החן, כי אף כח ההיפך מוכרח להיות בו מעט אמת